

Urkaş Mambetaliyev

(1935)

Urkaş Mambetaliyev, 1935'te Tüp ilçesi Taldı-Suu köyünde doğdu. Küreñkeyev adındaki müzik okulu bitirdikten sonra, Isık-Köl il tiyatrosunda sanatçı olarak çalıştı. Şu anda Toktogul Satılganov Filomonisi'nin Manasçı-Solisti, Kırgızistan Yazarlar

Birliği üyesi, Kırgız Cumhuriyeti milli artisti (1994). "Köktöm (Bahar)", "Col Irları (Yol şiirleri)", "Too cıldızı (Dığ yıldızı)", "Altın Ayak", "Aşuu (Geçit)", "Taazim" gibi şiir kitaplarının yazarı. Madalyalar ile ödüllendirildi.

Şiirler

AYKÖL MANAS

Ene süt menen teñ taray kanga curt kamı
El bakkan korgoy at calın tartıp çıkanı.
Aykaşta ezel dalısı cerdi cıttabas,
Aykölün Manas - cayık töş erdin sırttanı!

Ooba, şer Manas -şerlerdin kökcal sırttanı!
Ok congon ne bir miz bakkıs coosu sırtığı:
Asmanda ayga togoşo ak nur sebiltken,
Ak kalpak eldin kırk periştelüü kutmanı!..

Baskan cer solk-solk mayışa tüşüp kalıñdan,
Kürsü ursa kök zoo tütündöy tütöp carılğan.
Egerde tiyse ört alar suu da şırkırap,
Erööldö Manas - kıpkızıl ottuu çağılğan!

Erööldö Manas - kıpkızıl ottuu çağılğan!
Acalın tabar acal da bolso kabilğan.
Ağarıp peyli eldikke kelse kastarı,
Aydıñda deñiz meltildeg tolup agılğan.

Uçurbay oygo aşuuda oos cügübüz,
Uçurda tayap, kol berip ötür piribiz...
Ardaktayt kıyırım Sagımbay nōşör tökmöçö,
Ayköldü atap, aytpaylı cıttap kimibiz...

Kasaba ak too bolgondoy cıynay kürösö,
Kaymaktap catkan kalıñ kar sımal kireşe...
Bayırtan berki kazımaluu ene tilibiz,
Baldardan baştap bayıtar sözgö bir ese.

MAYDAN MUZEYİNDE

Aldas ura şarın serpen,
Akmonçoktop moyunga,
Andağı çoñ Maydan muzey
Alp Dnepr boyunda.
Cürök tolgoy cüz elestep,
Cüröt ali oyumda.

Alat üstü can sestente,
Aç kuraldar op tartkan.
Kartınalar andan canduu,

AYKÖL¹ MANAS

Anne sütiyle bir dağılıp kana halk gamı,
Halka bakan koruyup at üstünde çıkanı.
Savaşta asla omzu yeri koklamaz,
Aykölün Manas - geniş göğüs erin aslanı!

Evet, er Manas - erlerin kurdu aslanı!
Ok yontan ne bir cüret edemez düşmanı dıştaki.
Gök yüzüne ayla karışıp beyaz ışık saçan,
Ak kalpak halkın kırk perili kutsalı!..

Bastığı yer sallanıp sayısız çok askerden,
Topuz atarsa mavi kaya duman gibi tütüp yarılan.
Eğer değerse ateş alır su da şırıldayıp,
Kapışmada Manas - kırmızı ateşli yıldırım!

Kapışmada Manas - kırmızı ateşli yıldırım!
Ecelini bulur ecel de olsa karşı çıkan.
Ağarıp gönlü barışmaya gelirse düşmanları,
Ay ışığında denizdir dolup akılan.

Uçurmayıp çukura dağ geçidinde yardım yükümüze,
Anında dayayıp, el uzatıp geçirecek hamimiz.
Hürmet eder kuşağım Sagımbay irticalci ozan
Aykölü anıp, söylemeyelim ezbere kimimiz...

Kar yığını beyaz dağ olmuş gibi toplayıp esire
Kaymaklanıp yatan kalın kar misali kazancı...
Eskiden beriki hazneli ana dilimiz,
Çocuklardan beri zenginleştirir sözü (bin) bir kat.

MEYDAN MÜZESİNDE

Kıvrınarak dalgasını serpen,
Beyaz boncuk gibi boyuna.
Oradaki büyük Meydan muze,
Alp Dnyep² kıyısında.
Yüreği burkup yüz kere göze gelip,
Yürüyor daha aklmda.

Alır şuuru canı korkutup,
Aç silahlar içine çeken.
Tablolar ondan da canlı,

1 Ayköl - destan kahramanlarına verilen sıfat (çoğunlukla Manas'a karşı yüce gönüllü, cenap anlamında kullanılır)

2 Dnyep - Rusyadaki bir büyük nehrin adı

Kalkıy cılıp top tartkan.
At kişeneyt... Eesin coktoy
Arabada ok tartkan.

Coo çalmakey salat belem,
Colu tüşüp kutursa.
Karga tumşuk bir kart celdet
Kan karaytıp uşunça...
Kız kubalayt it aydaktap
Güldü tepsey tıpınça.

Bir togolok tongon kışta,
Cerdin okşop turpagı.
Narkı nanga küdüröyö,
Çığıp turgan kılkanı.
Koşulgan deyt ünömdöşkö,
Karagaydın ulpagı.

Körbödük ne ukmuştardı,
Körkoo duşman ayınan.
Bileriktey kooz samın,
Bilbes cüzün çayıgan.
Calañ ölgön adamdardın,
Casalğan deyt mayman.

Alar üçün, bilbeym tobo
Kişi öltürüü oyunbu?!
Akaaratı kirgidentip
Appak süttöy oyunđu.
Soguş kaarı, sogup kaarı
Solkuldatat boyuñdu...

SİROT DAYRASI

Kalganday çoñ kaarduu boroon içinde,
Kar kımkaarı kümüştöntüp büçüñdö.
Bayçeçekey kırdı kaptap camırap,
Baştalsın caz, kış bıyakta küçüñdö.

Baştalsın caz kış bıyakta küçüñdö,
Baçayıday kögüş asman tüsüñdö.
Catat Sirot - muz camınıp meltirep,
Catpasa agıp, cakut bürküp tüşüñdö.

Bolboy kaarıy ızgaarı ursun cılğanın,
Bolboy bettep, kızıksınıp turganım:
Mıktap iştep Puşkin agam konuştap,
Mında toskon tüşüm tolo cıldarın.

Biydi kantıp şayır akın süybösün!
Bilbeym kızdar birde kurçap biyleşin.
A bul dayra ırğa gana çömültüp,
Açkan tereñ akındıktın düynösün...

Toñup turup tolkundantıp catkanı:
Tokoylonup başta tarmal çaçtarı.
Köbügünön kööhar kalpıy, oy termep,
Közgö elesteyt olturgan koy taştarı.

Süzülüp kımıldayıp toplaşan.
At kişner... Sahibini yoklayıp
Arabada kurşun yiyen.

Düşman çelme takar mıydı,
Yolu olup kudursa.
Karga burunlu bir yaşlı cellat,
Kan karartıp bu kadar...
Kız kovalar köpek salıp,
Çiçeği çiğneyip kepek gibi.

Bir yuvarlak donan kışta,
Yerin benzeyip toprağına.
Değeri ekmeğe kadar fırlayıp,
Eşitleşen yabani arpası.
Katılan derler tasarruf için,
Köknar ağacın kepeği.

Görmedik ne tuhafları,
Cahil düşman yüzünden.
Bilezik gibi güzel sabun,
Bilmeyen yüzünü yıkayan.
Yalnız ölen insanların,
Yapılan derler yağından.

Onlar için, bilmem, tövbe,
Kişi öldürmek oyun mu?!
Hakareti bulanıklaştırıp
Bembeyaz süt gibi fikrini.
Savaş kahrı, sokup yakıp
Titretir tüm bedenini...

SİROT NEHRİ

Kalmış gibi büyük kızgın fırtına içinde,
Kar kırıntısı gümüşlenip düğmende.
Kar çiçeği sırtı kaplayıp açılıp,
Başlasın bahar, kış burada gücünde.

Başlasın bahar, kış burada gücünde.
Kadife gibi mavimsi gök renginde.
Yatıyor Sirot - buz örtünüp sessiz sakın,
Yatmadıysa akıp, yakut püskürtüp düşünde.

Kasıp kavurup ayazı çarpar çay yatağının,
İnatla karşılayıp, merak edip durduğum:
İyice çalışıp, Puşkin ağam konut edip,
Burada geçiren kazanç dolu yıllarını.

Dansı nasıl neşeli şair sevmesin!
Bilmem kızlar bazen sarıp dans edeceğini.
Bu nehir ise bir tek şiire boğarak,
Açan derin şairliğin dünyasını...

Donup durup heyecanlandırıyor olması:
Ormanlaştıran başında kıvrıkcık saçları.
Köpüğünden cevher süzüp, akıl yürütüp,
Göze gözükür oturan koca taşları.